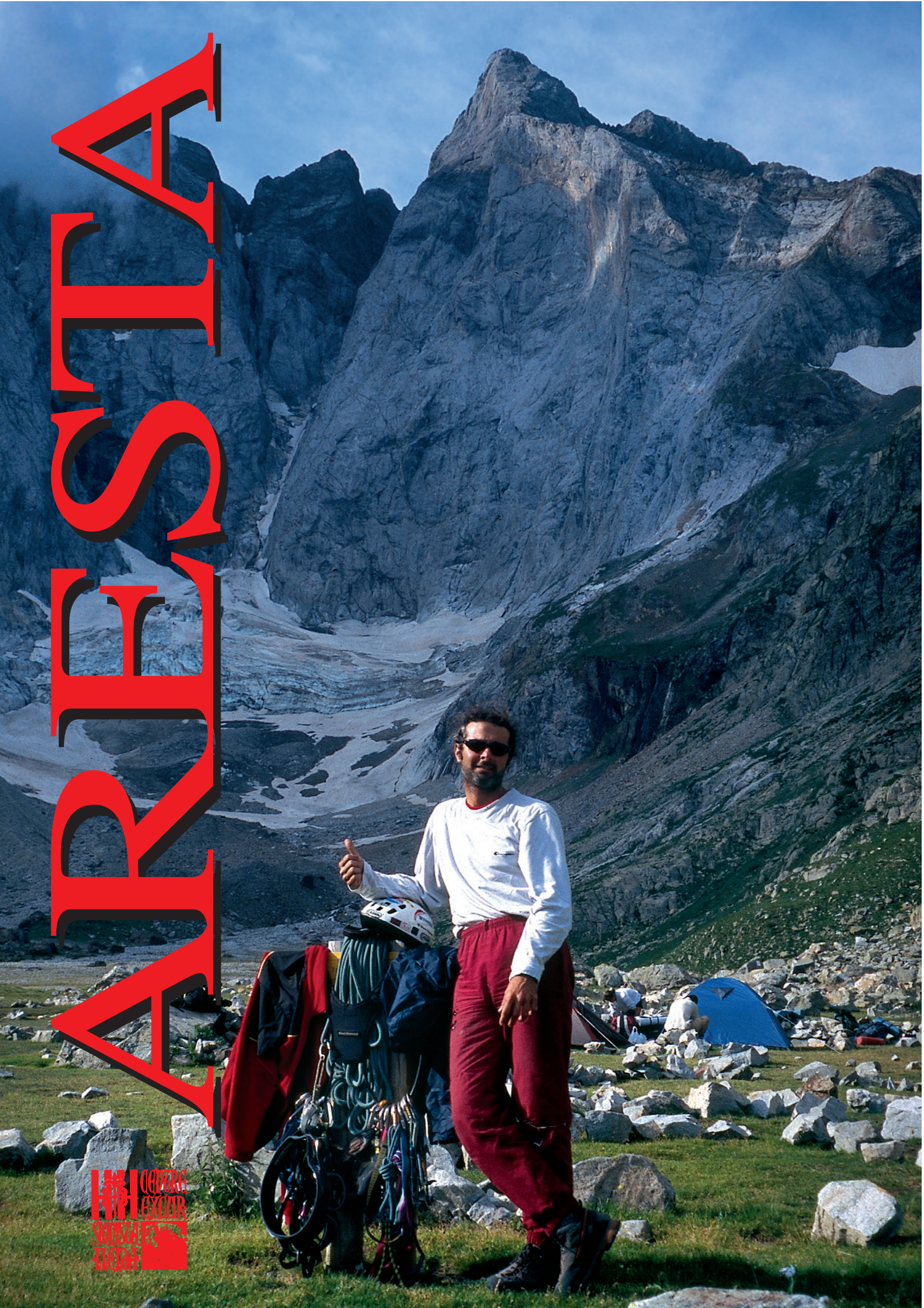

ARESTA

THE
BEST
CLIMBING
EXCURSION
IN
THE
ALPS

ARESTA 72

NOVEMBRE - DESEMBRE 2004

2

TEMA DE PORTADA

LLEIDA PIRINEOS, ROCA CALIENTE Y SALVAJE

Rómulo Pizzica

6

VIATGE

PER TERRES DE L'ÀRIA CENTRAL (I)

M. Lluïsa Huguet i Recasens

9

MEMÒRIA DE CENT ANYS D'EXCURSIONISME

10

GELL

ALGUNES CONSIDERACIONS
SOBRE LA FONT D'ANDANA

Lluís Pérez Freixinet

12

XLVI PESSEBRE AL CIM D'UNA MUNTANYA

Àngel Gàzquez

13

MEDI AMBIENT

APROFITAR L'1 DE SETEMBRE
PER NETEJAR LA MUNTANYA,
UNA BONA OPCIÓ PER A LA DIADA

Rosa Aguilà

14

MARATÓ

ZEGAMA-AIZKORRI

Eduard Albasa

15

VIDA DEL CENTRE

Equip Aresta

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Carmina Pardo, Carles Sàez, Núria Solé i Juli Vallory. **DISSENY GRÀFIC:** Josep Herrándiz. **EDITA:** Centre Excursionista de Lleida. **REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:** C/ Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973242329. Fax: 973234497. E-mail: cel@lleida.net. INTERNET: <http://www.lleida.org/cel>. **IMPRIMEIX:** Arts Gràfiques Bobalà, SL. **DIPÒSIT LEGAL:** L-39-1958. Tirada: 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 13 euros. Preu del número: 2,40 euros. Imprès en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor. **FOTO DE PORTADA:** Cara nord del Vignemale. Foto: Jordi Marmolejo. **COL·LABOREN:**

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS

Institució Pública de la Universitat de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

RECENTMENT S'HA MODIFICAT el Decret del Govern de la Generalitat de Catalunya, Decret 56/2003 de 4 de febrer, pel qual s'es regulen les activitats físicoesportives de lleure en l'entorn natural i en el sentit de deslliurar del seu abast les activitats d'excursionisme i de muntanya, sempre que per fer-les no sigui necessari emprar mitjans tècnics especials de progressió—esquís, grampons, corda o altres.

Segons un debat vist a Segre TV, també es preveu legislar sobre el cobrament als usuaris de les despeses efectuades pel cos de bombers en operacions de rescat durant l'any vinent. Segons que sembla, aquest concepte s'afegirà a la totalitat d'accions de rescat: muntanya, carretera i altres.

Les dues mesures denoten una major sensibilitat de l'actual Govern de la Generalitat respecte d'aquests temes en concret que tant afecten i afectaran el món excursionista català.

En el primer cas, perquè la matisació dels continguts o supòsits del decret inicial posa sentit com a en una norma que, si s'aplicava literalment, hauria suposat, de fet, una limitació clara al dret de lliure circulació—pel país i una pràctica impossibilitat de controlar-ne l'acompliment.

En el segon cas, perquè el criteri d'universalització—d'una possible futura aplicació—de cobrament de despeses suposa que el món muntanyenc no hauria de patir una evident discriminació, que s'hauria com a si s'aplicat exclusivament als rescats de muntanya, tal com s'havia exposat en propostes passades.

En tot cas, aquestes mesures mitiguen el ventall d'accions governatives que afecten i penalitzen els afeccionats de les activitats de natura i dels centres excursionistes en concret, encara que no de manera suficient.

A banda de tot això, l'evolució—actual de les normatives sobre activitats i serveis públics reflecteix la tendència actual sobre cap a on s'adreça l'acció social de l'Estat: els usuaris han de pagar els serveis públics emprats directament i amb criteri de taxa. S'ajunta en què la cobertura social i solidària de l'Estat resta en crisi i es va substituint gradualment l'històric model solidari per un apropament als sistemes de gestió—de l'empresa privada. Neoliberalisme i adreçat.

Montrebei, vía Náufragos de Soledad.

Foto: Jordi Marmolejo

Lleida Pirineos, roca caliente y salvaje

Finalmente, después de casi 20.000 km recorridos en mi bicicleta y visitando los lugares de escalada más auténticos, ahora Lleida, conocida en el gremio como roca caliente, y para mí, también roca salvaje de Cataluña.

Todo comienza en mi país natal, Venezuela, donde realicé mi primer viaje en bicicleta para ir a escalar en el tepuy (formaciones rocosas en la selva) Roraima, la vía Escaleras al Cielo, 300 m 7a-A1, abierta por los veteranos Kurt Albert y Bern Arnold. Esta zona del sur del país se caracteriza por tener un ambiente netamente salvaje y de aventura, con acercamientos a la selva y remontando ríos, como es el caso del salto del Angel, donde existen tres vías: la de Jesús Grilvez y Adolfo Medinabeitia, graduada de A5 y con permanencia de 25 días en la pared. La vía de los japoneses y la vía del desaparecido José Luis Pereira, a la izquierda del salto y hecha íntegra en libre.

De regreso a la vida normal

Siguen quedando muchas ganas y motivación de seguir viajando de este modo, que no sólo te permite extrema libertad, sino también la posibilidad de llevar más carga que en una mochila. Paso casi un año, antes de emprender mi viaje por Europa, concretamente en Italia, ya que tengo doble nacio-

nalidad por tener padres italianos, residiendo en la zona de los Apeninos, Gran Sasso, que con sus casi 3.000 m se ha convertido, en la última década, en destino para escaladores de todo el mundo, gracias a la buena calidad de la roca y a sus vías de estilo alpino, y también por el hecho de no estar tan masificado como las Dolomitas.

Hice escaladas en los Alpes, tres cimas de Lavaredo, la Marmolada, en Suiza el Ratikon y Piz Badile, en los países del este de Europa, en la república Checa y Eslovaquia, Croacia y Eslovenia, entre otros.

Rumbo hacia tierras australes

Es así como en el verano del año 2000, parto hacia Australia para comenzar lo que será el km 0 de este largo viaje en bicicleta, recorriendo la costa este, desde Brisbane hasta Melbourne, parando en las Blue Mountains cerca de Sidney, y llamadas así por el característico color azul de las hojas de los eucaliptos que rodean todo el parque. De allí seguiré hacia el sur, Arapiles y Grampians, cerca de Melbourne, donde la excelente calidad de la roca (arenisca con cuarcita) y sus vías netamente clásicas encantan a cualquier escalador amante del estilo *clean*, donde los únicos seguros de expansión (*spit*), se encuentran en las estaciones de riepeles.

Vuelta a Tasmania en 21 días

Llega el turno de visitar esta singular isla, aunque no hubo mucha escalada, debido a lo solitario y salvaje del lugar, y donde disfrutó mucho, ya que casi las tres cuartas partes de la isla están declaradas Patrimonio Natural de la Humanidad. Hay zonas donde el hombre nunca ha puesto pie, para proteger especies muy frágiles y salvajes. Recorrí toda la costa este, disfrutando del buen clima y visitando las gargantas de Launceston, en el centro de la isla, para luego llegar al sur, península de Tasmania, para conocer el Totten Pole.

En estos momentos es cuando más sentí el deseo de tener un compañero/a de escalada, pero bien valía la pena visitar este curioso paraje, con su roca Dolorita y sus raras formaciones que surgen del mar como agujas perfectamente cortadas por la fuerza del agua y el viento, y que te hacen recordar de cuán al sur te encuentras. Luego recorrí la hermosa y salvaje costa oeste hasta llegar a Port Arthur y tomar el ferry que me devolverá a tierra firme.

De regreso a Melbourne, después de un breve descanso y un poco de trabajo, llegó la hora de ir a visitar el desierto australiano, para conocer de cerca el monolito más grande del mundo, Ayers Rock o Uluru en idioma aborigen. Aquí no es posible escalar, pero se puede subir a su cima mediante una especie de cable (ferrata) desde donde se puede apreciar una espectacular vista del gran desierto, que, sumado a la sequedad del terreno y a sus casi 50°C me obligan a escapar buscando mejores temperaturas.

Y es así, cuando después de un año y ya terminado mi permiso de estadía o visa, que decido comenzar mi viaje de regreso a Europa, visitando el paradisíaco Kraby Prha Nang, en Tailandia, donde la tranquilidad y el descanso, junto con sus vistas explosivas de chorreras y extraplomos, deben ser parada obligada para cualquier escalador que visite ese lado del planeta.

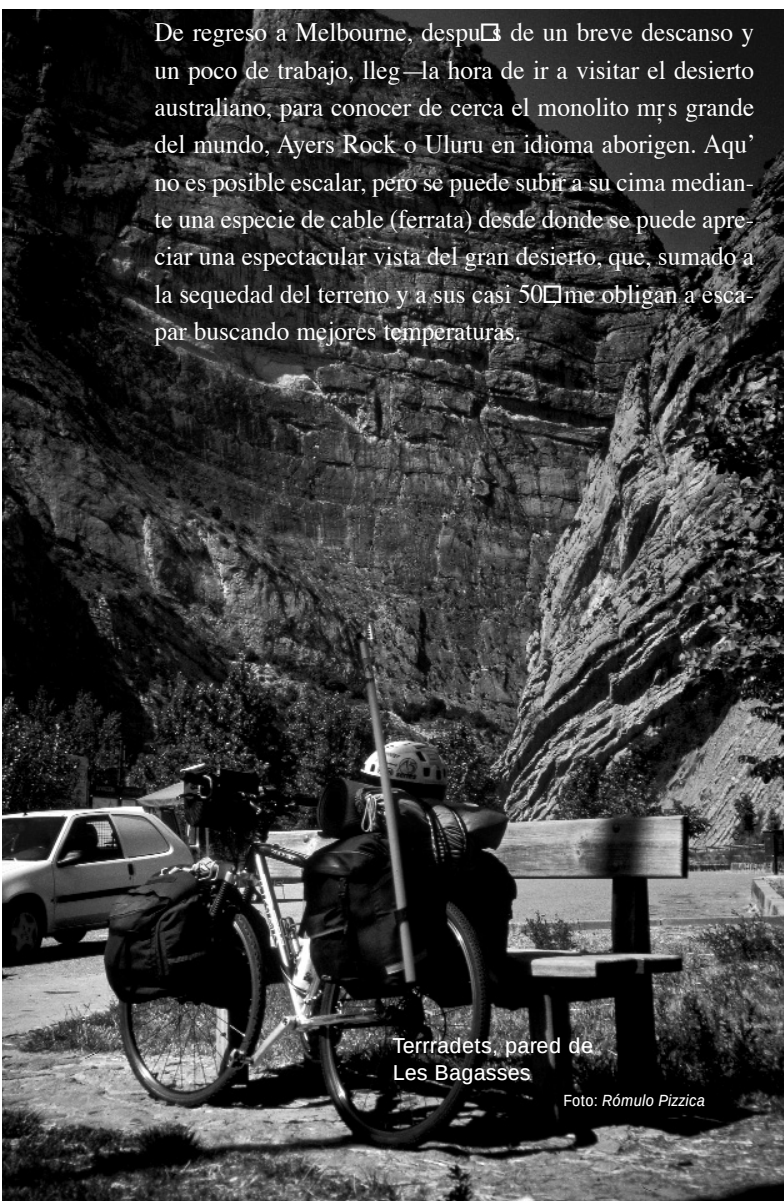
De regreso al viejo continente

Después de casi un mes, y ya entrado el monzón periodo de lluvia, viajé a Grecia, visitando Meteora y Kalynos. Después sigo hacia el norte, atravesando los Balcanes, ex Yugoslavia, hasta Croacia, donde hago un alto en Paklenika, escuela con gran tradición alpina. Visito también Osp, en Eslovenia, y finalmente llego a Italia, ya entrado el verano, lo que me obliga a ganar altura debido al intenso calor en la zona. Me dirijo, pues, hacia Arco di Trento, sitio con gran potencial y vistas de todo tipo, luego Dolomitas, Alpes suizos y franceses, y a finales de verano, como el pájaro migratorio en busca del buen clima, inicio mi retirada hacia el sur, bajando por la costa desde Génova, parando en Finale Ligure, luego las Calanques de Marsella, una mezcla de escalada deportiva y vistas en acantilados que terminan en el mar, con roca hermosa de mala calidad y que por eso casi nadie repite.

En el mes de septiembre, llego a Barcelona para escalar Montserrat, conozco también Montrebei, hasta donde llego con mi bicicleta, habiendo dejado previamente un poco de material en casa de amigos. Logro escalar La Barra del Bar y quedo encantado por este lugar tan salvaje y auténtico. Continuo mi viaje hacia Alicante, después de Ifach y llego a tierras andaluzas en diciembre, ascendiendo el pico Veleta y el Mulhacén, en sierra Nevada, luego visito el Chorro, donde también existen vistas clásicas y donde no se divierten los frikies ...

La vuelta a Marruecos en 90 días

Ya entrado el invierno, es hora de bajar más al sur. Decido cruzar Marruecos por segunda vez y la mejor. Tres meses recorriendo con mi bicicleta este país de contrastes. Permanezco 6 semanas en las gargantas del Todra, con su roca calcárea roja y con vistas de todos los estilos. Después me dirijo a Marrakech y subo al Toubkal (4.126 m) y sigo más al sur para conocer Tafraoute, en donde es posible escalar sin cuerda y sin compañero/a, debido al gran potencial de

Terradets, pared de Les Bagasses

Foto: Rómulo Pizzica

Lago Certascan

Foto: Rómulo Pizzica

bloques o *boulders* que ah' se encuentran. Sigo hasta Tiznit, la ciudad m̄s al sur, y debido al intenso calor del mes de abril, comienzo mi retirada rumbo al norte, por toda la costa, pasando por las ca—itas Casablanca y Rabat, llegando a T̄nger para cruzar el estrecho de Gibraltar y entrar otra vez a la pen'nsula Ib̄ica. Comienza un nuevo verano y mi direcci—es hacia el norte, atravesando Portugal, con parada en Sintra, cerca de Lisboa, con sus caracter'sticos *slabs* y fisuras. Continuo hacia La Coru—a, haciendo un poco de escalada en los acantilados de cabo Finisterre, y finalmente llego a Oviedo, en cuyo lugar hago un alto de 3 meses, trabajo, conozco el Naranjo de Bulnes, logro esca-

lar las v'as Mart'nez Somoano y Amistad con el Diablo, ambas en la cara este de Sagitario, y la Leiva en la cara oeste. Tambīn hago escaladas por Teverga y Quiros.

Continua la aventura hacia el Pa's Vasco, no pudiendo escalar debido al mal tiempo de lluvia constante. De San Sebasti'ın, bajo a Pamplona, Huesca, parando en los Mayos de Riglos y Rodellar, y como Őlimo destino llego en octubre del a—o 2003 a Lleida.

De visita por el Centro Excursionista, hago contacto con Jordi Marmolejo, con quien he escalado las v'as m̄s guapas, salvajes y aut̄nticas de la zona, destacando como Őli-

mobles

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16

ma ascensi—n el pasado mes de agosto, la v'a del espol—morte del Vignemale, en el Pirineo franc  .

Tambi   he hecho buenas escaladas con Manel Sol's, el Cos'n y los hermanos Ullastre, todos auténticos aventureros de la vertical e incansables abridores y buscadores de nuevos itinerarios.

Aprecio mucho este lugar por el sinfín de posibilidades y la ventaja de poder escalar todo el año, teniendo escuelas alpinas, como es en el caso de Montrebei, Terradets o Vilanova de Mei   y si no queremos ir tan lejos, tenemos Sant Llorenç, Valldellou, Santa Ana, Camarasa y Peña Roia. Escuelas en donde no s  d se disfruta de un tipo de escalada y de un grado peculiar, sino que también es posible escalar teniendo como plato principal la aventura y el buen ambiente que rodea esta zona de Cataluña.

Para finalizar, debo destacar también el gran potencial en cuanto a recorridos en bicicleta, ya que teniendo el Pirineo tan cerca, Lleida es el sitio perfecto para realizar cortos e interesantes viajes, como el que hice el pasado mes de julio (Lleida    lago Certascan    Lleida)

Agradezco todo el apoyo recibido por el Centro Excursionista de Lleida, y por darme la oportunidad de publicar este reportaje.

Para cualquier información podéis contactar conmigo en: romulopi@yahoo.it

Rómulo Pizzica

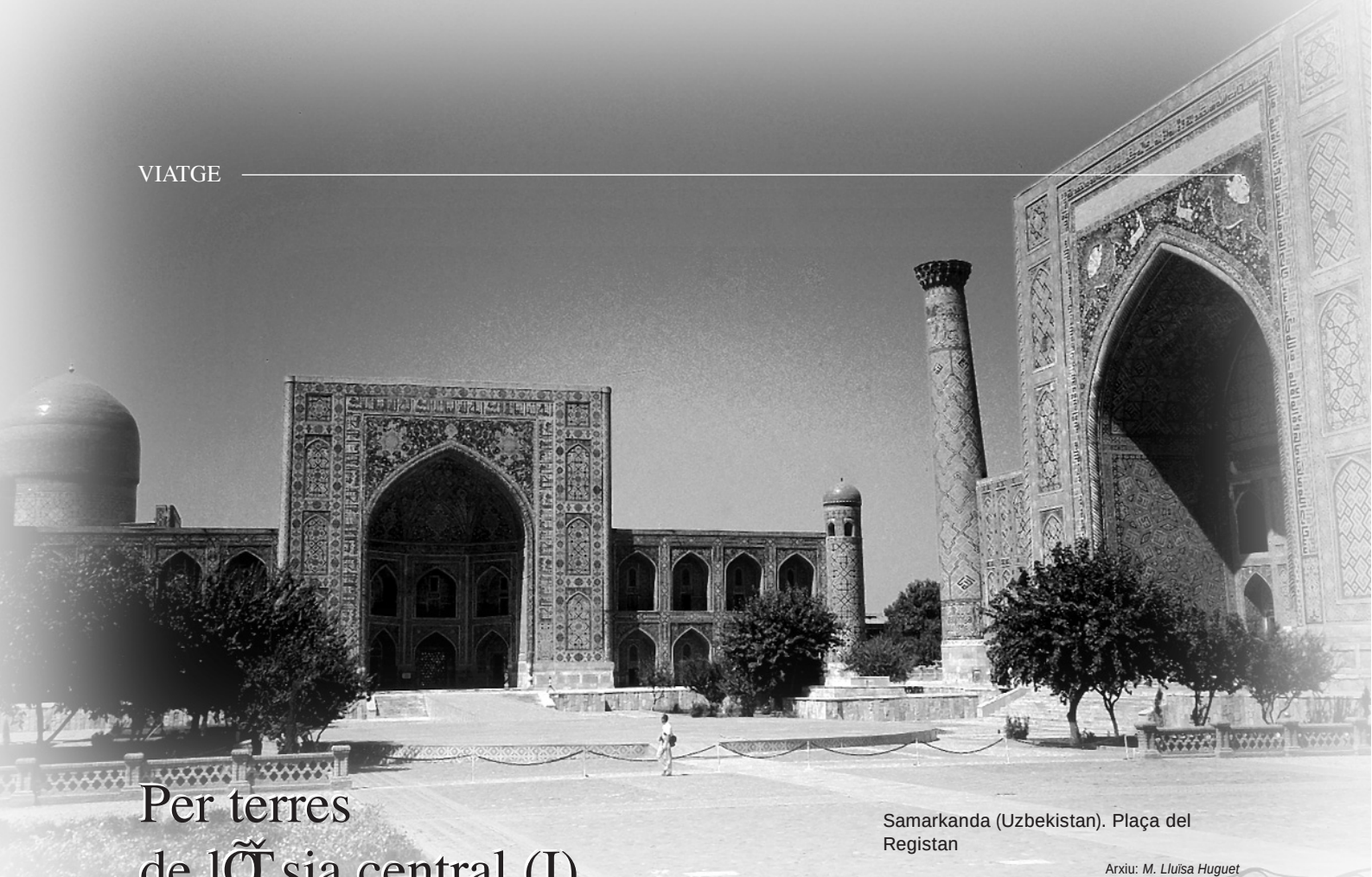
Pe  a Roia, v   Panita

Foto: Sergi Ricard

Nota: en aquest article són respectat l  ndia original, atesa la nacionalitat veneçolana de l  autor.

Banc Sabadell

Per terres de l'Àsia central (I)

Samarkanda (Uzbekistan). Plaça del
Registan

Arxiu: M. Lluisa Huguet

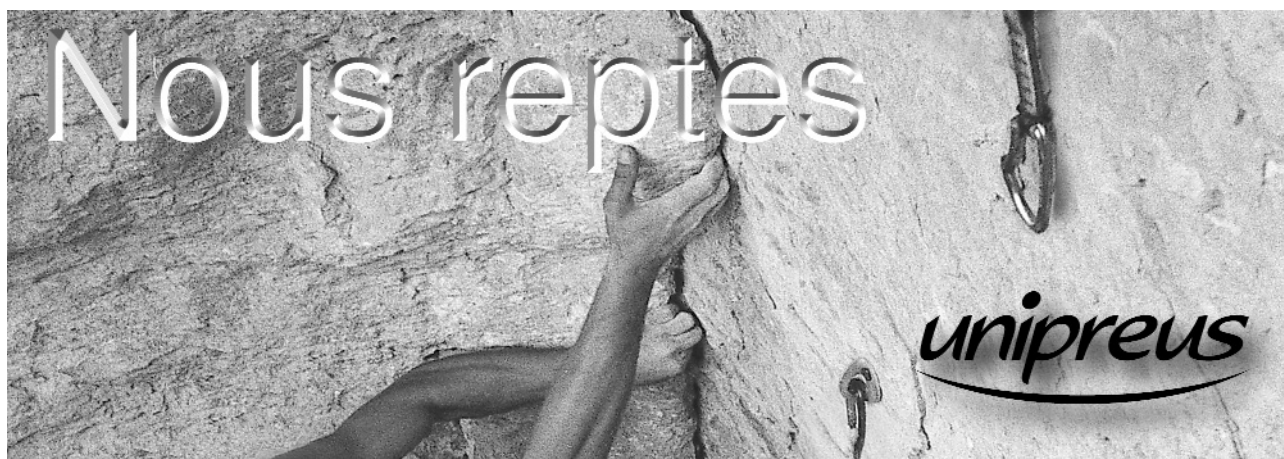
Àsia central?

L'Àsia central és una zona del planeta força desconeguda per a nosaltres. En el panorama polític del moment apareix, de tant en tant, com a zona noticable. La seva situació estratègica, entre la Xina, Rússia i l'Orient Mitjà i prop de l'Afganistan, Iran i Pakistan, així com les possibilitats d'exploració dels seus rics recursos naturals la converteixen en una àrea complexa i sovint inestable.

Des de la desintegració de l'URSS, el 1991, l'Àsia Central coneix un procés de consolidació de la independència de cinc repúbliques: Uzbekistan, Turkmenistan, Tadjikistan, Kirguiz-

istan i Kazakhstan viuen una transició específica en un moment determinat pel domini dels EUA.

Així, la seva evolució està marcada per la construcció de nacions que tenen una forta barreja cultural, ètnica i religiosa; uzbeks, tadjiks, russos, turkmans, kirguizos, kazakhs, musulmans sunites, musulmans sunnites, cristians ortodoxos, jueus... van conviure, durant setanta anys, sota el règim polític soviètic, i anteriorment en el marc de l'Imperi tsarista rus. Ara, instaurades les noves fronteres, reconegudes les diferents identitats, la minoria russa està en franc desavantatge, sense que la resta de pobles hagin encara millorat substancialment la seva situació.

Setanta anys de domini soviètic han deixat un llegat de difícil transformació—que requerirà dècades de reconstrucció—i on, possiblement, la situació internacional no ajudi, en gran mesura, a realitzar la transició política, social i econòmica.

Història i natura

Viatjar a les repúbliques centrasiàtiques és, avui en dia, possible i de gran interès. En primer lloc, per aproximar-se a una zona del món en canvi i poder adonar-se, encara que sigui superficialment, de la seva situació. Però hi ha dos motius més: l'Àsia central ha estat un punt de vital importància al llarg de la història; per les seves terres va transcórrer la mítica Ruta de la Seda que va permetre el comerç, durant segles, entre la Xina i Europa. Per tant, ha estat una zona que ha contribuït extraordinàriament als intercanvis no només econòmics, sinó també als culturals i científics.

Però, a més a més i entre moltes altres coses, l'Àsia central té un altre atractiu: les muntanyes. Del Tadjikistan al Kazakhstan, al llarg

d'uns 700 de quilòmetres de nord a sud, s'estén la complexa serralada del Pamir amb 5 cims rellevants de més de 7.000 metres: els pics Lenin (7.134 m), Pobeda (7.435 m), Comunisme (7.495 m), Kan Tengri (7.010 m) i Korzhenevskaya (7.105 m). Aquests són vertaderes cites alpinístiques, aptes per a persones amb l'experiència de la gallega Chus Lago, que acaba d'aconseguir ascendir-los tots cinc, obtenint, així, el títol de Lleoparda de les Neus (http://www.chuslago.es), concedit a qui supera els cims més alts de l'Àntiga Uni-Soviètica.

Però cal remarcar que, al llarg de la serralada del Pamir, hi ha diversitat de possibilitats per practicar el trekking o realitzar ascensions menys agosarades en llocs d'extraordinària bellesa i, sovint, poc freqüentades.

Valorat tot aquest atractiu, val la pena considerar un viatge a través de l'Uzbekistan per conèixer les ciutats essencials en l'Àntiga Ruta de la Seda, Bukhara i Samarcanda, i aventurar-se a un sector del Pamir-Alai, anomenat les muntanyes Fannski (muntanyes Fan), al nord-oest de la República del Tadjikistan, a la vall del riu Zeravshan.

Un programa que permet embadalir-se davant l'arquitectura islàmica dels segles VI al XVII, aproximant-nos a una part de la gran Ruta de la Seda. La història, sobretot en l'actual Uzbekistan, ens ha llegat un patrimoni monumental extraordinari, que no deixa gens indiferent. Les terres de l'Àsia central han tingut una història marcada per l'activitat comercial, però també per constants incursions i invasions de pobles i imperis diversos. Des d'Alexandre el Gran fins al domini soviètic, passant per Gengis Khan i Tamerlàn Foren, sobretot, aquests reis mongols o els seus hereus, que convertits a l'islamisme i després de sotmetre tot el centre d'Àsia, feren construir la major part dels mausoleus, madrasses i mesquites, mostres de l'esplendor política, econòmica, social i cultural d'aquell territori en el passat, quan les caravanes dels mercaders recorrien la ruta que Marco Polo descriu en el Llibre de les Meravelles.

D'obligada visita és el centre històric de la ciutat santa de Bukhara (Bukhoro-i-sharif), on resten una gran diversitat de conjunts arquitectònics, i la plaça del Registan de Samarcanda (l'antiga Maracanda de l'època d'Alexandre) amb les seves tres madrasses i mesquites, edificis de gran perfecció i bellesa constructiva.

El proper objectiu interessant és recórrer les muntanyes Fan, al Tadjikistan, fins fa poc el país més inestable de l'Àsia central i, segurament, el més pobre. Val a dir que el 93% del seu territori està pel damunt dels 3.000 metres d'altitud i arriba a tenir dos cims de més de 7.000 metres (Comunisme i Korzhenevskaya). Per tant, les seves possibilitats, des del punt de vista de la muntanya i l'alpinisme, són ben evidents.

La ruta que descriurem transita vora els llacs turquesa de les Fan, les seves geleres i els seus cims de més de 4.000 i 5.000 metres. La dificultat tècnica de les muntanyes d'aquesta serralada n'és una característica i, en canvi, l'estabilitat meteorològica, sobretot a l'agost, n'és un avantatge. Cal remarcar que les Fan tenen 30 cims de més de 4.000 metres i 11 de més de 5.000. Per tot plegat, plantejar-se ascensions requereix una planificació concreta. En les Fan, és molt habitual trobar grups de muntanyencs russos portant a terme travesses, ascensions i escalades de tot tipus i condicions.

Hi vam ser l'agost del 2004: Xavier Martínez, Jordi Mayor, Pepa Mallol, Jordi Guivernau, Maria Huguet i jo mateixa,

M. Lluïsa Huguet i Recasens

(Continuarà)

Bibliografia i lectures

- "La Ruta de la Seda", Alatair, núm. 10, març-abril 2001
- *Central Asia*, Guia Lonely Planet (en anglès)
- KAPLAN, Robert D.; *Viaje a los confines de la tierra*, Edicions B, Barcelona, 1998
- THUBRON, Colin; *El corazón perdido de Asia*, Editorial Altair, Barcelona, 1999

LLIBRERIA TURÍSTICA

REVISTES DE VIATGES • LLIBRES I GUIES TURÍSTIQUES

- GUIES D'ALLOTJAMENTS I D'OCI • MAPES DE CARRETERES I DE MUNTANYA
- CARTOGRAFIA DIGITAL I EN RELLEU • RUTES SENDERISME
- RUTES EN BTT • RUTES EN AUTOMÒBIL I EN 4x4 • RUTES D'HIVERN I D'ESCALADA
- VÍDEOS I DVD • AMPLIACIÓ DE FOTOGRAFIES

C/ Ramon Llull, 8, baixos • 25008 • Lleida • Tel.: 973 241 267 • Fax: 973 241 267

Les pintures quaternàries de la Roca del Cogul

L'instint professional, per dirho aixís, que'm fa, de deu anys ensà, estudiar les obres deixades á les parets de les grutes pe'ls artistes de l'antiga edat de pedra, m'habia fet saludar amb alegria la noticia de que hi habia pintures rupestres á la conca inferior del Ebre, tan al Cogul (Lleyda) com á Cretas (Terol).

S'habia donchs probat que'ls artistes que decoraven tantes coves á la provincia de Santander, descubertes per en Marcellí de Sautuola, Emili Alcalde del Rio y'l Pare Sierra, habien baixat á lo llarch del curs del Ebre fins aprop del Mediterrani.

L'exàmen directe que aquesta darrera tardor he pogut fer de les pintures senyalades per en Ceferí Rocafort al Cogul y per en Joan Cabré á Cretas, m'ha demostrat fins á la evidencia que l'estil tan realista dels animalets quaternaris se retrobava, amb una puresa notable, á les roques pintades de Catalunya y Aragó. Los sílex recullits als encontorns, y especialment la colecció de Mossén Ramón Huguet, rector del Cogul, demostren per altra part la existencia, en aquest país, de la civilització que, á l'altra banda dels Pirineus, porta'l nom d'edat del Reno, y confirmen l'atribució precedent, basada en l'estil de les figures d'animals.

Aquest escrit és un fragment que consta al final d'un article dedicat a una excursió que es va fer l'any 1908 al Cogul, i que per raons d'espai no s'ha pogut transcriure íntegrament.

L'original d'aquest fragment fou escrit en francès, per al Butlletí número 10, d'octubre de 1908, del Centre Excursionista de Lleida, per l'Abbé Breuil, professor de prehistòria de la Universitat de Friburg i soci del Centre, i traduït al català per indicació de l'autor.

Qui vulgui consultar-lo, l'original és a la biblioteca del Centre.

Algunes consideracions sobre la font d'Andana

L'Alzina, el Ton, la Carmela, el Nico.

Era l'10 de maig, tanmateix, nevava. Aquell matí Ossera restava tranquil·la. Hav'em passat una setmana Santa com les d'abans a l'Alzina, sopant a ca la Carmela. El Dia de la Mona vam baixar pel coll d'Ares, rodant per la pista nevada fins a Ossera. Allí hi viu des de fa anys un escultor holandès, el Nico. Ens deien que si vol'em saber alguna cosa parl'ísim amb ell. Aquell plujós Dia de la Mona es trobava a casa, acompanyat per una noia pintora de Girona. L'home ens va dir poca cosa, però ens va ficar a la pista del Jaume, el dels conills, que era un que li agradaven aquestes coses. Ens va recomanar que no l'an'ísim a veure aquell dia, perquè tenia la casa plena de gent. Així que vam passar l'estona parlant d'art i de textures amb el Nico i la seua noia gironina, fins que ens vam fer pesats.

Aquell matí de maig em vaig atansar a la formatgeria i vaig començar l'exploració. Em va dir que el Jaume estava amb els conills, fins i tot m'hi va acompanyar. Durant el trajecte vaig gosar preguntar si els seus formatges eren bons. El Jaume estava amb botes d'aigua entre les gúbies. Va ser arribar i engegar. Començar a parlar d'espeleo i una riuada de records, forats a temps silencisats, fugien per la seua boca. De Cuberes anaven a Solencio, de Garraf als Chorros, de Navarra a Sant Llorenç. Així tot el matí. Ell sempre diu que aquell dia em va confirmar que allí hi havia coves, però que s'havia de treballar, i que jo li vaig contestar que a nosaltres treballar no ens feia por, d'així no me'n recordo. Del que sí que estic segur, és que em va recomanar que baixant fes un cop d'ull en un lloc, per on, de tant en tant, sortia forats aigua. Ell ho va descobrir a les riuades del 82, i ja hi havia anat amb un amic del poble i remenant entre les roques que tapaven la surgència van aconseguir tirar una pedra que acabava en un sonor xoffó.

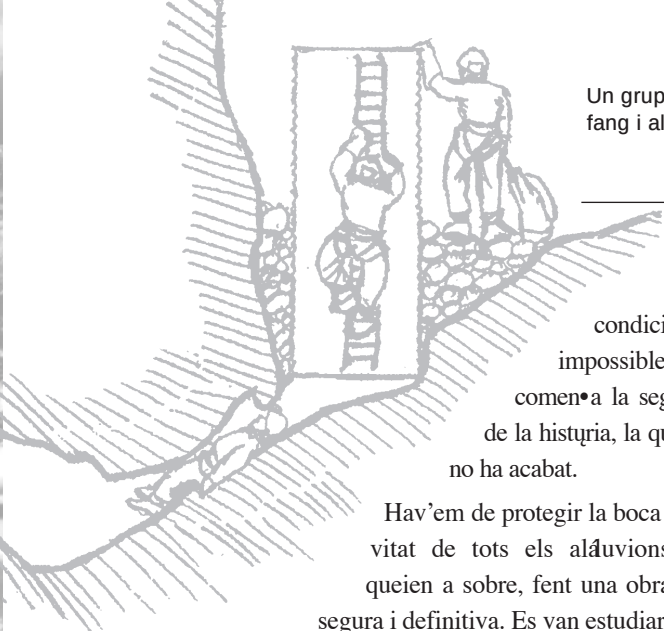
La setmana següent em va trucar, tenia un parell d'avencs localitzats per la zona. Vam anar ràpidament a explorar. Va ser el mateix cap de setmana quan ens vam mirar la surgèn-

cia de la font d'Andana amb molta atenció. Així van començar una successió de caps de setmanes dedicats a la desobstrucció de la font. El principal problema el presentava la seva situació: l'aigua brollava verticalment ensorrant els marges sedimentaris de la barrancada. Igualment dos minuts, però escarpades, torrencies conflueixen en aquest lloc, efectuant la seua pròpia aportació. Llavors, amb les eines de precisió necessàries i l'experiència acumulada d'anys i dureses, vam buscar el famós punt en què tiraves una pedra i feia xoffó. Hores d'ara aquesta marmita d'entrada ha desaparegut, ja que després d'una crescuda i la corresponent nova obertura, quedà colgada de sediments.

Passaren les setmanes i un dia, entre blocs apuntalats i terres mullades, per fi un primer espeleòleg va poder entrar apartant les darreres pedres a puntades de peu, accedint després de la primera marmita a un conducte net de dimensions regulars que tirava avall. Una mica més difícil li resultà eixir, ja que en la seva curta estada un pedrot va caure, obturant la boca.

Bé doncs vam explorar la cavitat, molt bonica, però amb un sifí al final. Un altre dia tornàrem a topografiar, potser havia baixat el sifí i pod'em passar. Vam topografiar i el sifí estava una mica més baix. Potser esperant una forta sequera? Va vindre la sequera i el sifí no es movia. Després van venir les pluges de la tardor i la surgència es va activar, tornant a col·lapsar l'entrada, que en aquells temps era conformada per un inestable con d'enderrocs.

Va venir temps de despreocupació, com a molt, al mig d'una poca de sequera estiuenca, s'anava a visitar les clares aigües del sifí, tirant-li fotos sota l'aigua, imaginant i debatent cabúries. La idea inicial de buidar el sifí semblava l'única solució, però continuava sent-hi. Abans s'havia de fer alguna cosa amb l'entrada, no pod'em treballar amb material pesant en aquelles

Un grup sortint d'una exploració,
fang i alegria.

GELL

condicions, era impossible. I aquí començava la segona part de la història, la que encara no ha acabat.

Hav'em de protegir la boca de la cavitat de tots els al·luvions que li queien a sobre, fent una obra bonica, segura i definitiva. Es van estudiar diverses maneres de fer, cadascú va dir la seva, optant per una protecció tubular i metàl·lica, amb peces de fàcil transport i fiabilitat assegurada. Per uns dies ens convertírem en una brigadilla del ram de la construcció. Calia sanejar totalment la cisterna receptora per col·locar el tub, després collar-lo i cimentar les parts baixes per evitar les fugues. Finalment es van reomplir els voltants amb els materials pròpiament extrets. Pensareu què és el que ens va determinar ficar-nos en aquests merders. Hi havia raons importats, a més a més de la tossuderia, el romanticisme i l'amistat, inherents a tota primera inspecció espeleològica; l'important desnivell (més de cent metres) amb el riu Fred, que consideràvem l'excursió actiu de l'arquitecte, l'existència d'un altre *Úrop plein* d'entremig i la capriciosa morfologia de la font d'Andana ens feia pensar que el famós sif—no era més que una simple volta sifonada.

Era l'estiu del 2002, ten'em l'obra feta, només calia buidar el sif—. Per a nosaltres era una novetat, així que vam demanar assessorament a diferents persones expertes en la matèria. Tot plegat va ser una confusió de dades, consells i impropis. Es va fer una selecció i ho vam fer. Vam fracassar. Però ens va servir d'experiència, aprofitant la instal·lació interna i les provatures, que ens van aclarir el funcionament hídric de la galeria en el tram que coneix'em.

Va transcórrer un any sencer, mentrestant vam formalitzar relacions amb l'ajuntament de la Vansa. Era juliol i ens hi vam arribar carregats amb les bombes, les mangueres, els cables i els grups elèctrics. Cal assenyalar que aquesta activitat va fer patxoca a molta gent del grup i es va poder arreplegar bastant de personal, si no, no s'ho haur'em fet amb tot el fató dels quatre gats que hi treballàvem habitualment. Aquell dia va anar tot com una seda. Dissabte vam començar a bombar i diumenge al matí el Monturiol sortia eixelebrat, emportant-se en plena carrera la bomba de la segona estació, amb la notícia que havien passat el sif—i la cova continuava.

Bé hav'em superat el malefís sif—noves galeries (també capricioses) s'obrien a la nostra disposició—diferents vies d'exploració—però la galeria principal tornava a negar-se dintre d'un segon sif—(el Dalton). I el que era encara pitjor: de mica en

mica el primer sif—s'anava reomplint setmana rere setmana. Fins al punt que al cap de tres ja era obligat fer una capbuscada per travessar-lo. Va ser un diumenge d'agost, el grup que topografiava es va trobar amb la brúxola espatllada, el Jaume Fuliola va perdre les ulleres creuant el sif—i per acabar-ho d'arreglar: que una exploradora va patir un seriós problema dintre del sif—, estava en un estat de xoc en el qual es negava a sortir. Vam passar les hores, i la cosa no millorava. El fred començava a devorar-nos i va venir un helicòpter, però abans que el grup de rescat entrés a la cavitat, va sortir per si sola.

Se'ns va fer llarga l'espera, però finalment va arribar el juliol del 2004. Un còmul d'adversitats ens deixava amb un pam de nas i cara de badocs. Quan depens de material de lloguer estàs venut perquè algun element et falli i el conjunt no funcioni. Així s', ja som especialistes en muntatge i desmuntatge, polint defectes per tal de fer l'operació més segura i amb el mínim d'espeleòlegs possibles. A la tercera ho vam aconseguir. De seguida vam comprovar que els ramals no eren capitals i que la continuïtat depenia del sif—Dalton. La idea era buidar-lo mitjançant l'aspiració—per pressió—de columna d'aigua. La morfologia era favorable, però la distància era tan gran que ens omplia de dubtes sobre la viabilitat del projecte. Vam fer multitud de proves, millorant cada vegada més el sistema d'oncebament, la veritable mare dels ous. Ens en vam sortir, semblava pura màgia, l'aigua colava galeria avall buidant el sifonet, donant una nova ambientació a la galeria habitualment inactiva. Vam passar i vam explorar una nova galeria que enllaçava amb un conducte principal, més auster i prometedor. Però, és clar, no podia ser tan senzill. En buidar el Dalton vam replenar el primer sif—, quedant una altra vegada la galeria segellada, sense possibilitat de tornar-la a buidar.

Hem viscut moments memorables, alguns explicats o intuïts sota aquestes ratlles, altres... l'èxoci—quasi litúrgica en recórrer les galeries postsif—, l'espera dels pares Farràs que van ser els primers també a passar el Dalton, les mirades de complicitat tot explorant la galeria descendent surant en adrenalina. Aquella tarda de diumenge a la formatgeria de l'Esclat, després d'haver superat el primer sif—, el muntatge del tub, cadascú dels seus. Agrair també l'ajuda a tothom que ha participat, als que han aguantat els nostres requeriments, molts cops impacients, i ens han donat suport sigui aconsellant-nos amb quin tipus de morter hav'em d'utilitzar, quin tub comprar o permetent-nos carregar la bateria al bar de Tuixà. De tothom hem après molt i esperem continuar aprenent amb aquesta cavitat, que fins ara mai no ens ha ficat les coses fàcils.

Lluís Pérez Freixinet

XLVI pessebre al cim d'una muntanya

El diumenge, dia 19 de desembre, si no hi ha imponderables en contra, col·locarem el nostre petit pessebre, per 46a vegada, al cim d'una muntanya.

Enguany hem escollit l'èrmita de Santa Fe, a Organyà. Tots vosaltres, viatjant en direcció a la Seu d'Urgell o Andorra, en travessar la vila d'Organyà i girar els ulls a l'esquerra, heu pogut admirar l'imponent massís rocós que la domina. Mig amagada per la boscòria, en la part més alta, a 1.207 m d'altitud hi ha situada aquesta ermita.

Hem programat el següent itinerari:

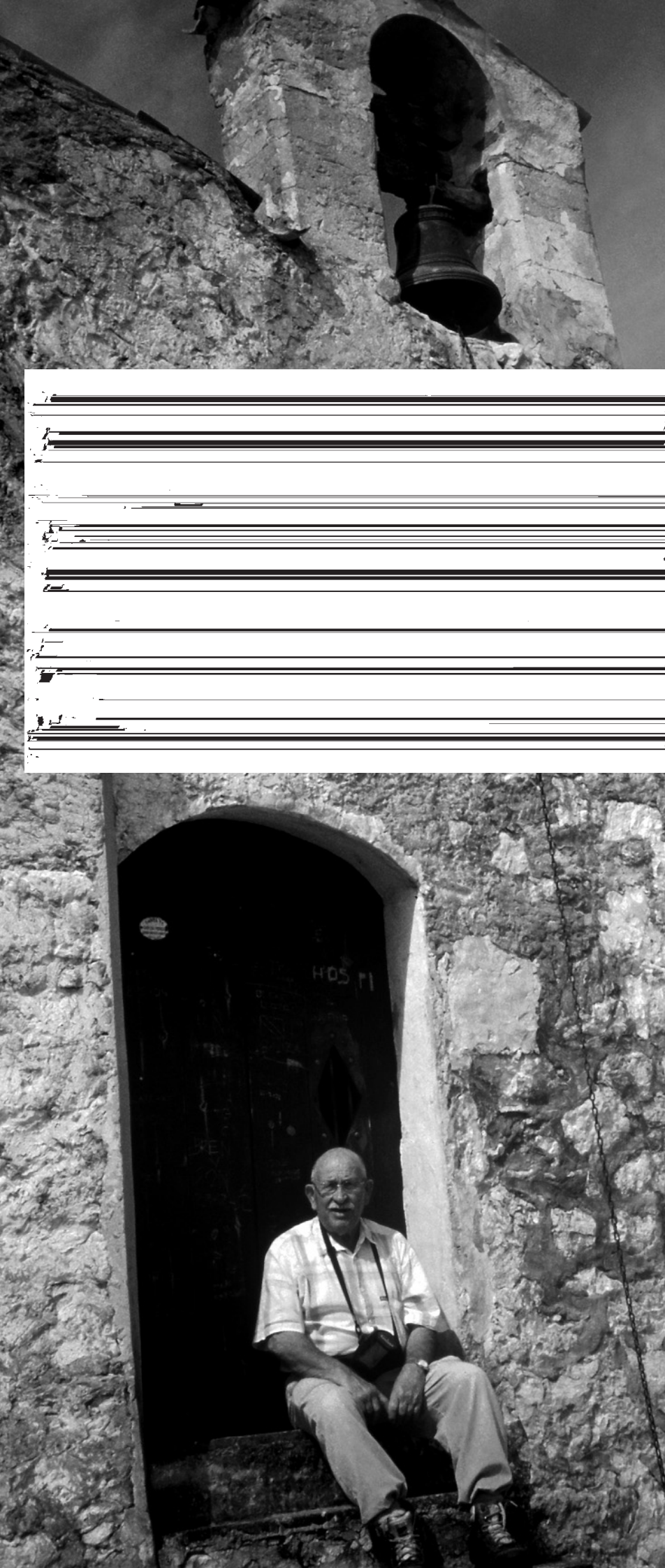
Sortida de Lleida a les 8 hores, l'esmorzar el podeu fer allà on us sembli millor, de llocs, n'hi ha molts. Enmig de la travessera de la C-14 a Organyà, a d'agafar a l'esquerra la carretera asfaltada que porta a Montanís i a Cabús. A 600 metres hem de girar a l'esquerra per agafar la direcció a Montanís, deixant la que continua recta en direcció a Cabús.

Seguint aquesta carretera durant 2,200 km, arribarem al començament d'una pista de terra a la dreta. Aquí farem un reagrupament de vehicles, encara que aquesta pista està bé es recomana la utilització de tot terrenys. A les 11 hores seguirem la pista fins al seu final, on hi ha lloc per aparcar, la seva longitud és de 3 km.

La senda de pujada a peu està senyalitzada, hi ha 300 m de desnivell, des d'aquí fins a l'èrmita, amb una hora es pot fer ben bé. El dinar de germanor el farem al Collet de Prats, ja que als voltants de l'èrmita no hi ha llocs adients.

Després els comiats...començant per la dels organitzadors, ja que les cames ens fan figa, els anys no passen endebades. Qui ens agafarà el relleu?

Àngel Gàzquez

Aprofitar l'1 de Setembre per netejar la muntanya, una bona opció—per a la Diada

El cap de setmana de l'1 i 12 de setembre, convidats per l'organització Mountain Wilderness de Catalunya, ens vèrem deixar menar fins a la vall Fosca. Membres d'aquesta ONG en defensa de l'alta muntanya ens mostraren les millores que s'han aconseguit en el paisatge després d'una intensa campanya de neteja duta a terme durant l'any 2003, als entorns dels estanys de la Colomina, de Mar, Frescau, Gento i Tort. També vèrem visitar les zones on s'hi troben instal·lacions i restes de materials abandonats, fruit dels aprofitaments hidroelèctrics, i que romanen pendents d'enderrocar o bé de retirar, tasques en les quals vèrem col·laborar durant els dos dies.

No va ser tan sols un cap de setmana de convivència amb gent provinent d'altres indrets de Catalunya que estimen la muntanya i la volen defensar; per a nosaltres, els del Centre Excursionista de Lleida, va suposar l'oportunitat de conèixer la feina que està desenvolupant una organització—present en països amb una destacada orografia de muntanya com ara Itàlia, França, Suïssa, Anglaterra, Alemanya, Eslovènia o el mateix Pakistan. Catalunya ha aconseguit el tractament de nàcia Mountain Wilderness International, la qual cosa posa de manifest la implicació i la presència del nostre país en les activitats d'aquesta entitat.

Però, què vol dir Mountain Wilderness i què pretenen? Si haguéssim de definir el terme Wilderness hauríem de recuperar, i mai més ben utilitzat el terme, unes paraules de Gaston Rebuffat:... 'De vegades hem somniat un ambient de solitud, de silenci, de "wilderness", aquest terme anglès que es fa servir per a evocar els llocs amplis i salvatges, tan difícil de traduir perquè tan ric de ressò, incloent-hi una certa melangia a

causa del gust de l'aire, dels matisos de la neu, de les roques, de les garrigues i, més lluny, a baix, de l'erba, a causa, també, de l'assolament de les línies, que, de tota manera, retenen una certa lluminositat.

Amb l'esperit d'aquestes paraules l'origen de Mountain Wilderness es remunta a l'any 1987, quan a la localitat italiana de Biella, reunits alpinistes de tot el món—ne va posar de manifest la preocupació—pel maltractament dels espais muntanyencs. Els debats que s'hi van dur a terme van tenir com a resultat, d'una banda, que sorgís l'associació Mountain Wilderness i, de l'altra, la Tesi de Biella. En virtut d'aquest document tots els esforços havien de girar entorn de la protecció—de la natura salvatge (la *wilderness*). Els encarregats d'escampar aquest missatge arreu del món—serien unes persones anomenades garants. Un d'aquests és l'alpinista català Jordi Pons, que va ser qui va prendre la iniciativa de fundar Mountain Wilderness a Catalunya, constituïda oficialment des del 1989.

L'activitat d'aquesta entitat va encaminada a tres grans eixos: protegir la natura salvatge, recuperar els espais malmesos per l'activitat de l'home i la creació d'una cultura de respecte a la natura (Albert Garcà, per l'Avantguarda, Barcelona).

Tal com comentava més amunt, la presència de Mountain Wilderness a diversos punts del planeta és un fet. Aquesta expansió—ha fet possible la coordinació d'accions de neteja de gran escala com les de l'Everest o l'Annapurna. Si en voleu més informació—podeu consultar el seu web <http://www.mountainwildernesscatalunya.org>

Rosa Aguilà

EDUARDO ALBESA SIERRA

6:16:41

Zegama-Aizkorri

El 23 de maig de 2004, a les 9.00 h, es va donar la sortida a la Marat—de Muntanya ZEGAMA-AIZKORRI, de 42,195 km, i amb un desnivell acumulat de 5.472 m, al Pa's Basc, primera prova puntuable per a la Copa del M—nBUFF-SKY RUNNER WORLD SERIES FSA 2004.

Els llocs per on passàvem són:

La sortida del poble de Zegama (300 m altitud), 1r control poble Otzaurte (615 m), 2n control Atabarreta (1.100 m), 3r control Allarte, 4t control pic d'Aratz (1.400 m), despr³ una baixada molt pronunciada fins al control 5•, a Portugain (1.150 m), baixada fins al 6• control, a Sancti Spiritu (900 m), despr³ pujada forta fins al 7• control, al cim d'Aizkorri (1.500 m), 8• control al cim d'Aitxuri (1.530 m), despr³ baixada molt pronunciada fins el 9• control a Arbelar; 10• control a Oltze (1.100 m), pujada fins a l'11• control a Urbia, i pic d'Andraitz (1.350 m), baixada molt pronunciada fins el 12• control a Itzubiaga (950 m), 13• control a Moano, 14• control Mandabide, 15• control a Oazurtza i arribada a Zegama (300 m).

Eduard Albesa, del Centre Excursionista de Lleida, va arribar en la posici—202, amb un temps de 6 h 16 min 41 s.

Per tercer any consecutiu, la marat—va ser tot un •xit, tant esportiu com de p•blic. Milers de persones van citar-se el 23 de maig a les muntanyes de la Sierra del Aizkorri, per animar els 317 corredors que van participar-hi. L'italià Mario Poletti va batre el r•cord de la prova amb 4 h 6 min, segona posici—per al basc Zuhaitz Ezpeleta, amb 4 h 8 min, i tercera posici—per al català de la FEEC, Esteve Canal. La primera noia va ser la catalana de la FEEC, Anna Serra, amb un temps de 5 h 27 min. Van arribar a meta 300 corredors, la temperatura no va pujar dels 18°C, molt bona labor dels organitzadors i voluntaris, i el masiu p•blic que animava els atletes; per aixú va ser tot un •xit. Menci—especial es mereixen els corredors veterans com Quico Soler, de la FEEC, que va arribar en 10a posici—.

Eduard Albesa

Apunts i comunicacions

CURSET DE TÈCNICA DE CONDUCCIÓ EN BTT

Temari:

- Consells bàsics per fer una sortida en BTT • Optimització de la posició damunt de la bicicleta
- Tècnica de pedaleig • L'ascens • La baixada • Habilitats especials (*buny hop*, caballet...)

27 de novembre 17.00 • Tècnica de conducció BTT (teòrica). Seu CELL.

28 de novembre 9.00 • Tècnica de conducció BTT (pràctic). Lloc a determinar.

Obligatori: Llicència federativa de ciclisme o llicència de la FEEC modalitat D per a BTT, casc i guants.

Preu: 6 euros

Per a més informació—consulteu a la secretaria del centre.

L'UKA-X-TEAM LLEIDA GUANYA EL RAID DE LA NOGUERA

L'Uka-X-Team Lleida ha aconseguit la victòria tant en categoria femenina com en masculina en el IV Raid de la Noguera. Aquesta prova ha estat la quarta puntuable per a la Copa Catalana de Raids d'Aventura i s'ha disputat al Montsec de Ròbès. S'ha fet BTT, canoa, natació—rappel i escalada on la duresa ha estat el tret dominant que amb la forta calor del cap de setmana ha provocat que molts equips no completessin l'itinerari previst dins dels terminis de temps. La prova, que va començar divendres, 24, ha aglutinat 26 quips, on s'hi han reunit els millors de la geografia catalana. L'equip Uka-X-Team Lleida integrat per Arnau Boronat, David Bedoya i Robert Guilera han obtingut la victòria per davant dels conjunts Aresa Acci i Tàctic Vilanova que han completat el podi. En categoria femenina la victòria ha estat per les noies de l'Uka-X-Team: Mireia Soler, Berta Tarrés i Eli Súcies

L'UKA-X-TEAM LLEIDA CINQUÈ A TALAVERA DE LA REINA

Per una altra banda, els components de l'Uka-X-Team Lleida que han viatjat a Toledo per disputar la tercera prova del circuit estatal han obtingut la cinquena plaça final. L'equip formada per Tàlex Estela, David Gensana i Jordi Puigies amb aquest resultat passa a ocupar la quarta plaça de la classificació general, a l'espera de la darrera prova del circuit a Cantàbria. El raid ha estat molt dur amb seccions molt diverses i un problema amb una canoa punxada ha allunyat el conjunt lleidatès del podi. De totes maneres el conjunt lleidatès ha estat desenvolupant durant quasi tot el recorregut entre els tres primers llocs tot i la presència dels millors equips estatals.

Cal esmentar que durant aquestes competicions els membres de l'Uka-X-Team Lleida han estat provant els mitjans tècnics de Medilast Sport amb uns resultats molt positius.

Els socis del centre: Eli Súcies, David Bedoya i Robert Guilera en formen part.

Nous socis: Ariadna Bardina Agell, Isabel Carbelo Sánchez, Marta Bernés Domínguez, Oriol Lumbarres Molin, Juli Feixas Boix, Miquel Urbano Márquez, Joan Pere Enciso Rodríguez, Arnau Enciso Rius i Joel Pascual Armengol

X Cicle de projeccions d'Alpinisme i Escalada, dies 23, 24, 25 i 26 de novembre a la Sala Jaume Magre a les 20.15 h
La projecció—del dia 23 serà *Údones a l'Everest* i les altres encara estan per confirmar. Estigueu atents!

Ja podeu adquirir
loteria del Centre.

El número
d'enguany és el

58642

Nota: en Manel Cortés ens ha fet arribar una nota a la redacció—perquè no hi hagi malentesos en el seu article de portada de la revista passada. De la manera en què ho redacta, pot semblar que en Salvador Gili sigui l'autor del llibre *Història Gràfica del Centre Excursionista de Lleida 1939-1979*, quan en realitat es refereix exclusivament a un capítol d'aquest llibre.

Dia 17 de desembre, sopar del Grup Jove.
Cal confirmar l'assistència a secretaria.

Apunts i comunicacions

HEM AMPLIAT LA NOSTRA BIBLIOTECA AMB ELS SEGÜENTS LLIBRES:

ESCALADA:

OSONA VERTICAL, de Miquel Píez i Pep Vila. UNIE EXCURSIONISTA DE VIC

ESCALADAS EN LA NOGUERA, de Jordi Marmolejo i Joan Escuer. ED. PRAMES

AITANA SUR - SELLA BENIMANTE, de Ignacio Sñchez. LÖARC EDICIONES

MUNTANYA

ESTRELLES I TEMPESTATS, de Gaston Rbuffat. CEC

7000 METROS. DIARO DE SUPERVIVENCIA, de Fernando Garrido. ED. MARTÍNEZ ROCA

ESQUÍ

ESQUI EXTREM, de Patrick Vallen•ant. CEC

BTT

EN BICICLETA PER BARCELONA, COLLSEROLA I RODALIA, de Joan Portell Rifü

CULTURA

FETS, COSTUMS I LLEGENDES. LÖALT URGELL, 1, de Joan Bellmunt. Pag•s EDITORS

FETS, COSTUMS I LLEGENDES. PALLARS JUSSŦ, 1, de Joan Bellmunt. Pag•s EDITORS

POEMA SANTUARI MARE DE DñU DEL CASTELL DE GALLIFA de Joan Argent. RUBRICA ED.

LA TRANSFORMACIÖ DELS MUNICIPIS CATALANS EN TEMPS DE FELIP V, de Joan Mercader. RAFAEL DALMAU EDITOR

LA SETMANA SANTA A LÖALGUER. PUBLICACIONS DE LÖABADIA DE MONTSERRAT

CINEMA CATALŦ 1915-1986, de Jordi Ball—, Ramon Espelt i Joan Lorente. COLUMNA

LA MASIA MIRAVAL, de Jordi Barris. PUBLICACIONS DE LÖABADIA DE MONTSERRAT

EL CULTE DE SANTA FILOMENA A ANDORRA, de Montserrat Palau Mart'. PAGÉ S EDITORS

EL GRAN CAMZ DE COMPOSTELALA, de Jean-Claude Bourl•s. EDITORIAL PRO

METEOROLOGIA DEL PIRINEU CATALŦ, de Jordi Sacasas. ABADIA DE MONTSERRAT

EL SOMNI DE CAMINAR PLEGATS, de Josep Jov□ PAGÉ S EDITORS

DEVOCIONS MARIANES POPULARS. LÖURGELL, de Joan Bellmunt. PAGÉ S EDITORS

IX• CENTENARI DE LA FUNDACIÖ DE LA CANÖNICA AUGUSTINIANA DE SANTA MARIA DÖORGANYŦ (1090-1990), de Cebriü Baraut. PAGÉ S EDITORS

MISSIONI I DESTZ DE CATALUNYA I OCCITŦNIA, dÖesteve Albert. PAGÉ S EDITORS

LES REBELS DE LÖHIMŦLAIA, de Philippe Broussard. PAGÉ S EDITORS

EL RETAULE MAJOR DE LÖESGLASIA DE TREMP, de Joan Torruella. GARSINEU EDICIONS

COP DÖULL AL SEGLE XX, Grup redacci—Estudis Castellnouencs. PAGÉ S EDITORS

FISONOMIA PRÖPIA, Grup redacci—Estudis Castellnouencs. PAGÉ S EDITORS

LLIGANT EL FEIX, Grup redacci—Estudis Castellnouencs. PAGÉ S EDITORS

SŦHARA OCCIDENTAL. ASPECTES I VIVÉNCIES, de Joan M. Maix□ COSSETŦNIA EDICIONS

RŦFEGUES MUNTANYENQUES, de Josep M. Contijoch. COSSETŦNIA EDICIONS

EL MONTSENY - VISIÖ GEOGRŦFICA, de Josep M. Panareda. EUMO EDITORIAL

111 FONTS DEL MONTSENY, de Llu's Pagespetit. EDITORIAL FARELL

HACIA ARRIBA □TESTIMONIO DE UNA MUJER, de Lene Gammelgaard. EDITORIAL RBA

COLLEGIATA DÖŦGER, de Casimir Jover. ARTS GRŦFIQUES BOBALŦ

EXCURSIONISME

SENDERISMO-ANDALUCZA. JUNTA DE ANDALUCZA

RUTES I CAMINS PEL BAGES A PEU I EN BTT, de Jordi Planell i Marc Vilarmau. ED. FARELL

ESPORTS

MEMÖRIES DEL FUTBOL A LA GRANJA DÖESCARP 1926-1996, de Josep Massamunt. EDITORIAL RIBERA & RIUS

HISTÖRIA DE LÖHOQUEI, PATINATGE I LLISTA BLAVA DE LLEIDA, de Josep Palou. EDITORIAL RIBERA & RIUS

SALTAR I LLEN, AR: LÖATLETISME DE CONCURSOS, de J. Fortuny. DILAGRO

150 ANYS DÖESPORT TERRES DE LLEIDA (1850-2000). SECRETARIA GENERAL DE LÖESPORT